

Inbreng Verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister en Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 12 juli 2013 en het bijbehorende rapport inzake de Schoolkostenmonitor vo en mbo, meting 2012–2013.

Inhoud

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Zinkstok

Inhoud

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
 1. Algemeen
 2. Vrijwillig karakter vrijwillige bijdrage
 3. Hoogte schoolkosten
 4. Toekomstige ontwikkeling schoolkosten
 5. Medezeggenschap en ouderbetrokkenheid
 6. Misstanden

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de «Schoolkostenmonitor vo¹ en mbo². Meting 2012–2013». Dit onderzoek geeft een beeld van de kosten die ouders en studenten gemiddeld maken voor het volgen van een opleiding. Deze leden hebben naar aanleiding van dit onderzoek een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister en de Staatssecretaris.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de «Schoolkostenmonitor vo en mbo» en de beleidsreactie van de Staatssecretaris daarop. Zij hebben enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris en het bijgevoegde rapport. Deze leden zijn altijd bijzonder kritisch geweest op de manier waarop schoolkosten aan ouders werden berekend. Met name met het fenomeen «vrijwillige bijdrage» vraagt om oplettenheid. Dit rapport biedt naar mening van deze leden geen enkele aanleiding om die kritische houding te verlaten. Daarom hebben zij een aantal vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de monitor en de reactie van het kabinet daarop. Zij hebben hierover enkele vragen.

2. Vrijwillig karakter vrijwillige bijdrage

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd of het voor ouders wel duidelijk is dat er een onderscheid bestaat tussen vrijwillige en niet-vrijwillige kosten in het voortgezet onderwijs. Een aantal jaar geleden is hier veel over te doen geweest in het primair onderwijs, toen bleek dat veel scholen onjuiste of helemaal geen informatie over de vrijwilligheid van deze bijdrage aan ouders verschaften. Pas toen de Inspectie van het Onderwijs hier bovenop ging zitten kwam er meer duidelijkheid. Kan de Staatssecretaris aangeven in hoeverre ouders daadwerkelijk weten dat de vrijwillige bijdrage vrijwillig is? En als zij dit niet weten, wat is het kabinet dan voornemens om hier aan te doen, zo willen deze leden weten.

De leden van de PvdA-fractie hebben in het verleden met de motie-Çelik/Biskop³ erop aangedrongen dat de regering de scholen voor basis-, voortgezet en beroepsonderwijs nogmaals nadrukkelijk zou wijzen op het onverplichte karakter van de vrijwillige ouderbijdragen en de Inspectie van het Onderwijs alert te laten reageren op elk signaal dat een school de vrijwillige bijdrage een verplicht karakter heeft gegeven. Kan de Staatsse-

¹ vo: voortgezet onderwijs.

² mbo: middelbaar beroepsonderwijs.

³ Kamerstuk 33 000 VIII, nr. 73.

cretaris specificeren tot welke acties van de inspectie dit heeft geleid, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie zijn ongelukkig met het feit dat de vrijwillige ouderbijdrage de grootste kostenpost blijkt te zijn in het praktijkonderwijs en in de brugklas. Zij zijn benieuwd of, hoe en wanneer de Staatssecretaris ouders wederom gaat wijzen op het vrijwillige karakter van de vrijwillige ouderbijdrage.

3. Hoogte schoolkosten

De leden van de VVD-fractie lezen dat uit de mbo-monitor naar voren komt dat kosten voor boeken en andere studiematerialen dalen. Toch ontvangen deze leden signalen dat studenten dure studiematerialen moeten kopen die zij vervolgens niet of nauwelijks gebruiken. Ook ontvangen deze leden signalen dat ouders soms honderden euro's moeten betalen voor excursies en bedrijfsbezoeken, die echter vervolgens niet plaatsvinden. De leden van deze fractie vinden dit zeer onwenselijk. Ontvangt de Minister deze signalen ook? Zo ja, wat doet het kabinet met deze signalen, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie vinden het een goede ontwikkeling dat de schoolkosten over de brede linie, zowel in het vo als in het mbo, sinds de laatste meting zijn afgenomen. Zij vragen wat de reden is dat de schoolkosten over de hele linie daalden. Ongelukkig zijn deze leden daarentegen met het feit dat de vrijwillige ouderbijdrage de grootste kostenpost blijkt te zijn in het praktijkonderwijs en in de brugklas. In het licht hiervan vinden zij het opmerkelijk dat er wel een maximum aan de schoolkosten wordt gesteld, maar niet aan de vrijwillige ouderbijdrage. Ook vrezen deze leden dat sommige scholen het deel van de kosten dat niet binnen de gemaximeerde schoolkosten gaat vallen, gaan overhevelen naar de vrijwillige ouderbijdrage. Hoe wil de Staatssecretaris met deze situatie omgaan?

De genoemde leden zijn blij met het feit dat de schoolkosten geen groot stempel drukken op de schoolkeuze. Toch zijn zij niet blind voor de afschrikwekkende werking die sommige scholen lijken te willen bewerkstelligen door schoolkosten of vrijwillige ouderbijdrage erg hoog te maken. Deze leden vragen de Staatssecretaris hier waakzaam op te zijn. Deze leden delen niet het uitgangspunt van de Staatssecretaris dat een eigen bijdrage van € 424 per kind redelijk is. Zij zijn namelijk van mening dat de overheid primair verantwoordelijk is voor het onderwijs en de bijbehorende hulpmiddelen. Dat veel scholen bij extra schoolactiviteiten een financiële tegemoetkoming of een ander alternatief bieden aan minder draagkrachtige ouders, is volgens deze leden begrijpelijk en sociaal, maar dat zou niet nodig moeten zijn. Bijdragen die zo hoog zijn dat dit überhaupt nodig is, vinden deze leden onwenselijk.

De leden van de CDA-fractie vinden het bevredigend om te lezen dat de schoolkosten zijn gedaald ten opzichte van de vorige meting. Wel lezen zij met verbazing dat de vrijwillige ouderbijdragen zijn gestegen. Wat is de reden hiervoor? Is het waar dat de verplichte en de vrijwillige ouderbijdragen communicerende vaten zijn, zo vragen zij.

4. Toekomstige ontwikkeling schoolkosten

De leden van de SP-fractie vrezen grote veranderingen in de schoolkosten en ouderbijdrage wanneer de gratis schoolboeken verdwijnen. Heeft de Staatssecretaris hier bepaalde verwachtingen van? Hoe is de Staatssecre-

taris van plan om te gaan met de te verwachten nieuwe situatie, zo willen deze leden weten.

De leden van de CDA-fractie zien graag een overzicht tegemoet van de manier waarop schoolkosten zich gaan ontwikkelen door de plannen van het kabinet om de gratis schoolboeken af te schaffen. Gaarne zien deze leden ook een kostenoverzicht van alle maatregelen van dit kabinet voor ouders met schoolgaande kinderen.

Voorts vragen deze leden zich af hoe de kostendekking vanuit de WTOS⁴ eruitziet als ouders de schoolboeken weer moeten betalen. Blijven de genoemde percentages onveranderd?

Is het kabinet bereid de kosten voor de schoolboeken te monitoren, zodat scholen niet meer met de creditcard van de ouders in de hand boeken aanschaffen en zich onvoldoende om de kosten bekommeren, zo vragen deze leden.

5. Medezeggenschap en ouderbetrokkenheid

De leden van de VVD-fractie merken op dat het in het vo en in het mbo aan schoolbestuurders en medezeggenschap is om correct invulling te geven aan de vrijwillige schoolkosten. In hoeverre zijn de medezeggenschapsraden toegerust op deze taak? In het mbo zijn centrale studentenraden al een behoorlijke tijd verplicht. De genoemde leden willen graag weten of alle mbo-instellingen inmiddels een dergelijk orgaan voor studenten hebben ingericht en of deze ook goed functioneren. Ook als het gaat om ongebruikte schoolmaterialen zouden juist de inspraakorganen voor leerlingen en studenten een grote rol kunnen spelen. In hoeverre gebeurt dat op dit moment, zo vragen deze leden.

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de schoolkosten die ouders moeten maken voor hun schoolgaande kinderen in de hand moeten worden gehouden, omdat het vaak gaat om keuzes die onderwijsinstellingen maken op rekening van de ouders die daarbij worden geconfronteerd met vormen van gedwongen winkelnering. Kan de Staatssecretaris nader toelichten in hoeverre de schoolkosten leiden tot geschillen tussen de ouder- en/of deelnemersgeleding van de medezeggenschapsraad en de schoolbesturen? Wijst de mate waarin zulke geschillen voorkomen op voldoende ouderbetrokkenheid op dit punt? Of schort het op dit punt wellicht aan voldoende informatie aan de medezeggenschapsraden, zo willen deze leden weten.

De leden van de SP-fractie zijn warm voorstander van grote ouderbetrokkenheid, zeker in tijden waarin we allemaal moeten participeren. Dit laat volgens deze leden echter onverlet dat het van belang is dat er duidelijke regels zijn omtrent schoolkosten en ouderbijdragen en dat scholen in geen geval excessieve bedragen zouden moeten vragen. Volgens deze leden is een combinatie van heldere regels en goed georganiseerde medezeggenschap cruciaal.

6. Misstanden

De leden van de VVD-fractie wijzen op het «Zwartboek Schoolkosten mbo»⁵ dat de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) vorig jaar aan de Tweede Kamer heeft uitgereikt. Met dit Zwartboek toonde de JOB aan dat mbo-instellingen op grote schaal de regels met betrekking tot schoolkosten overtraden. Zo brachten zij stevast kosten in rekening die zij helemaal niet mochten verhalen op studenten, of maakten zij van de

⁴ WTOS: Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten.

⁵ Ons kenmerk Parlisonummer 2012Z02268

vrijwillige bijdrage een verplichte kostenpost. De genoemde leden ontvangen signalen dat deze praktijken nog steeds aan de gang zijn. De JOB heeft hier recent ook aandacht voor gevraagd in een publicatie in dagblad *Spits*.⁶ Deze leden zijn ontstemd over het feit dat ondanks de vele toezeggingen van het kabinet deze problemen nog steeds aan de orde zijn. Dit beschadigt keer op keer het imago van het beroepsonderwijs in Nederland en vermindert de aantrekkelijkheid voor studenten om voor deze studies te kiezen terwijl we deze vakmensen zo broodnodig hebben. Ontvangt het kabinet deze signalen ook? Zo ja, welke stappen worden er gezet om een einde te maken aan deze praktijken, zo vragen deze leden.

De leden van de SP-fractie maken zich zorgen over mbo-instellingen waar mogelijk onjuist wordt omgesprongen met de ouderbijdrage, bijvoorbeeld doordat er incassoprocedures in gang worden gezet voor het incasseren van vrijwillige ouderbijdragen of doordat ouderbijdragen worden gevraagd voor zaken waarvoor die bijdrage niet bedoeld is. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe hij met dergelijke gevallen om wil gaan, zo willen deze leden weten.

⁶ «Spooknota's op mbo», *Spits* van 4 september 2013.